

CYNLLUN

ERYRI

CYNLLUN PARTNERIAETH

PARC CENEDLAETHOL ERYRI

2020 - 2025 ADRODDIAD TERFYNOL

> BETH YW CYNLLUN ERYRI?

RHINWEDDAU ARBENNIG DIFFINIEDIG ERYRI YW:

1. TIRWEDDAU AMRYWIOL
2. CYDLYNIANT CYMUNEDOL
3. BYWIOGRWYDD YR IAITH GYMRAEG
4. YSBRYDOLIAETH AR GYFER Y CELFYDDYDAU
5. TAWELWCH AC UNIGEDD
6. CYFLEOEDD HAMDDEN HELAETH
7. TIRWEDDAU HANESYDDOL
8. DAEAREG ENWOG
9. RHYWOGAETHAU A CHYNEFINOEDD
O BWYS RHYNGWLADOL

**MAE DIBENION PARCIAU CENEDLAETHOL
WEDI'U NODI YN Y GYFRAITH O DAN ADRAN
61 O DDEDDF YR AMGYLCHEDD 1995. Y
DDAU DDIBEN STATUDOL AR GYFER PARCIAU
CENEDLAETHOL SY'N LLYWIO EU DYFODOL YW:**

1. GWARCHOD A GWELLA HARDDWCH NATURIOL, BYWYD
GWYLLT A THREFTADAETH DDIWYLLIANNOL
1. HYRWYDDO CYFLEOEDD I'R CYHOEDD DDEALL A MWYNHAU
RHINWEDDAU ARBENNIG PARCIAU CENEDLAETHOL

Pan fydd Awdurdodau Parciau Cenedlaethol yn cyflawni'r dibenion hyn, mae ganddynt hefyd y ddyletswydd i geisio meithrin lles economaidd a chymdeithasol cymunedau lleol o fewn y Parciau Cenedlaethol.

RÔL FFORWM ERYRI

Gan gydnabod y realiti gwleidyddol yr ydym yn byw ynddo ac ansicrwydd y dyfodol, mae partneriaeth gref wedi'i ffurfio trwy gyfrwng Fforwm Eryri i gyd-greu'r Cynllun Rheoli hwn. Mae Fforwm Eryri yn dwyn ynghyd y rhai sydd â chyfrifoldeb am ddyfodol y Parc Cenedlaethol ac yn cynrychioli llawer o sectorau pwysig yn Eryri gan gynnwys yr economi, hamdden, cadwraeth, addysg, amaethyddiaeth a thwristiaeth. Mae'r Fforwm yn gweithio ar y cyd i sefydlu mecanweithiau ar y cyd ar gyfer datblygu, cyflawni a monitro amcanion a chymau gweithredu strategol o fewn Cynllun Eryri.

Y PARTNERIAID

O 2025 ymlaen, y Partneriaid a gynrychiolir yn Fforwm Eryri yw:

- Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (APCE)
- Cyngor Gwynedd (CG)
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (CBSC)
- Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)
- Ymddiriedolaeth Genedlaethol Cymru (YGC)
- Undeb Ffermwyr Cymru (FUW)
- Undeb Cenedlaethol y Ffermwyr (NFU)
- Cymdeithas Tir a Busnes Cefngwlad, Cymru (CLA)
- Cadw
- Partneriaeth Awyr Agored Gogledd Cymru (PAA)
- Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC)
- Ffederasiwn Busnesau Bach Cymru (FfBB)
- Eryri Bwyiol / Snowdonia Active (EB/SA)
- Cymdeithas Eryri Cymdeithas Eryri (SSCE)
- Grŵp Llandrillo Menai
- Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylt Gogledd Cymru (YBGGC)
- Coed Cadw
- Cyngor Mynydda Prydain (BMC)
- Prifysgol Bangor
- Ardal Gadwraeth Arbennig Pen Llŷn a'r Sarnau
- Grwp Cynefin

A scenic landscape featuring a calm lake in the foreground, reflecting the sky. The middle ground shows rolling green and brown hills, and the background consists of rugged mountains partially shrouded in mist. The sky is filled with large, dramatic clouds, with a warm, golden light breaking through near the horizon, suggesting a sunset or sunrise.

> BE' YR YDYM NI EISIAU EI GYFLAWNI?

> BE' YR YDYM NI EISIAU EI GYFLAWNI?

Gweledigaeth hirdymor Cynllun Eryri a Chynllun Datblygu Lleol Eryri yw:

ERYRI EITHRIADOL

Parc Cenedlaethol sy'n gyfoethog yn ddiwylliannol,
gydag economi werdd lewyrchus, profiad ymwelwyr o'r
radd flaenaf sy'n cyfrannu'n fawr iawn at les ein cenedl.

Erbyn 2045 bydd Eryri yn parhau i fod yn dirlun gwarchoddedig ac esblygol, wedi'i ddiogelu a'i wella i ddarparu amgylchedd naturiol a hanesyddol cyfoethog, amrywiol a chydnerth; yn darparu buddion lles yn genedlaethol ac yn rhyngwladol.

Bydd pwrpasau'r Parc Cenedlaethol yn cael eu cyflawni trwy economi amrywiol a ffyniannus sydd wedi addasu ar gyfer heriau newid yn yr hinsawdd ac yn seiliedig ar adnoddau naturiol – rhinweddau'r dirwedd, cyfleoedd ar gyfer dysgu a mwynhad, y dreftadaeth ddiwylliannol a naturiol. Gyda chymunedau dwyieithog a chynhwysol sy'n ffynnu, bydd gweithio mewn partneriaeth yn dangos ei bod yn bosib cyflawni mwy trwy gydweithio.

Bydd cymunedau wedi mabwysiadu atebion arloesol mewn byd sy'n newid - bydd economi carbon isel wedi cryfhau cyswllt trigolion â'r amgylchedd, gan ddarparu gwell safon byw a sicrhau enw da Eryri fel Parc Cenedlaethol o fri yn rhyngwladol ac fel lle i'r enaid gael llonydd.

Yn 2020 fe wnaethom nodi'r nodau hirdymor canlynol ar gyfer Eryri a chanlyniadau allweddol dros bum mlynedd, sy'n gysylltiedig yn agos â dibenion y Parc Cenedlaethol.

A.

AMGYLCHEDD ERYRI: GOFALU AM EIN HAMGYLCHEDD TRAWIADOL A'N HASEDAU NATURIOL A HANESYDDOL

Pwrpas Statudol 1 y Parc Cenedlaethol: Gwarchod a gwella'r harddwch naturiol, y bywyd gwyllt a'r dreftadaeth ddiwylliannol.

A1: Mae unrhyw effeithiau negyddol gweithgareddau hamdden ar y Parc Cenedlaethol yn cael eu lleihau.

A2. Cynnal a gwella bioamrywiaeth a chynyddu cadernid ecosystemau.

A3. Rydym yn barod am effeithiau newid yn yr hinsawdd ac yn lleihau ein hól troed carbon.

A4. Mae Eryri ar y blaen yn rhyngwladol wrth fynd i'r afael â lledaeniad rhywogaethau goresgynnol a phlâu a chlefydau sy'n effeithio ar rywogaethau brodorol.

A5. Mae cymunedau, busnesau ac ymwelwyr yn cymryd rhan ac yn chwarae rhan weithredol wrth ofalu am dirweddau, cynefinoedd, bywyd gwyllt a threftadaeth ddiwylliannol.

A6. Mae Eryri yn enghraifft flaenllaw yng Nghymru o sut i ofalu am a hyrwyddo treftadaeth ddiwylliannol a'r amgylchedd hanesyddol.

A7. Mae ein Rhinweddau Arbennig wedi'u diogelu'n dda.

B.

IECHYD A LLESIANT ERYRI: CYFLEOEDD I DDYSGU DRWY EIN TREFTADAETH, A GWELLA LLESIANT CORFFOROL A MEDDYLIOL A DIWYLLIANT BYWIOG

Pwrpas Statudol 2 y Parc Cenedlaethol: Hyrwyddo cyfleoedd i'r cyhoedd ddeall a mwynhau rhinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol.

B1. Mae'r Parc Cenedlaethol yn cael effaith positif ar lesiant.

B2. Gall preswylwyr ac ymwelwyr gael mynediad at amrywiaeth o lwybrau yn y Parc Cenedlaethol sydd â'r nod o wella iechyd corfforol a meddyliol.

B3. Mae ein Rhinweddau Arbennig yn cael eu cydnabod a'u deall yn eang

B4. Cyflawnir opsiynau cynaliadwy ar gyfer parcio a chlodiant.

B5. Mae ein cyfleusterau i ymwelwyr o ansawdd uchel ac yn sensitif i'r dirwedd.

C.

CYMUNEDAU AC ECONOMI ERYRI - LLE GWYCH I DDATBLYGU, BYW A GWEITHIO

Dyletswydd y Parc Cenedlaethol trwy

gyflawni'r pwrpasau statudol: Ceisio

meithrin lles economaidd a chymdeithasol

cymunedau lleol yn y Parc Cenedlaethol.

C1. Mae iaith, diwylliant a threftadaeth Eryri yn cael ei dathlu, ei gefnogi a'i gryfhau.

C2. Mae swyddi a chyfleoedd yn annog pobl i ymgartrefu yn yr ardal.

C3. Rydym yn gweithredu atebion ar gyfer tai fforddiadwy i'w prynu a'u rhentu

C4. Cefnogir cymunedau lleol i ffynnu ym mhob agwedd ar lesiant

Er mwyn cyflawni'r canlyniadau hyn, fe wnaethom greu Cynllun Gweithredu manwl ac rydym wedi bod yn gweithio gyda'n gilydd i ddiweddarau hwn dros y pum mlynedd diwethaf. Credwn fod y Cynllun Gweithredu wedi'i gyflawni'n llwyddiannus - ond rydym yn deall bod angen llawer o waith o hyd ar y canlyniadau hirdymor a nodwyd uchod.

Os hoffech weld manylion terfynol y Cynllun Gweithredu o 2020-2025, ewch i weld ein gwefan yn fan [hyn](#).

Mae'r tudalennau canlynol yn cynnwys rhai o uchafbwyntiau'r pum mlynedd diwethaf a'r meysydd y byddwn yn parhau i weithio arnynt yn y fersiwn nesaf o Gynllun Eryri sy'n cael ei baratoi ar gyfer 2026-31.

ADRAN A: AMGYLCHEDD ERYRI

AMCAN HIR DYMOR: GOFALU AM EIN HAMGYLCHEDD TRAWIADOL A'N HASEDAU NATURIOL A HANESYDDOL

Pwrpas Statudol 1 y Parc Cenedlaethol: Gwarchod a gwella'r harddwch naturiol, y bywyd gwyllt a'r dreftadaeth ddiwylliannol.

Rhwng 2020 a 2025, fe wnaethon ni weithio tuag at y canlyniadau canlynol:

- A1.** Mae unrhyw effeithiau negyddol gweithgareddau hamdden ar y Parc Cenedlaethol yn cael eu lleihau.
- A2.** Cynnal a gwella bioamrywiaeth a chynyddu cadernid ecosystemau.
- A3.** Rydym yn barod am effeithiau newid yn yr hinsawdd ac yn lleihau ein hól troed carbon.
- A4.** Mae Eryri ar y blaen yn rhyngwladol wrth fynd i'r afael â lledaeniad rhywogaethau goresgynnol a phlâu a chlefydau sy'n effeithio ar rywogaethau brodorol.
- A5.** Mae cymunedau, busnesau ac ymwelwyr yn cymryd rhan ac yn chwarae rhan weithredol wrth ofalu am dirweddau, cynefinoedd, bywyd gwyllt a threftadaeth ddiwylliannol.
- A6.** Mae Eryri yn enghraifft flaenllaw yng Nghymru o sut i ofalu am a hyrwyddo treftadaeth ddiwylliannol a'r amgylchedd hanesyddol.
- A7.** Mae ein Rhinweddau Arbennig wedi'u diogelu'n dda.the historic environment.

RHAI UCHAFBWYNTIAU:

1. Mae Swyddogion Bioamrywiaeth Eryri yn eu swyddi ac ac mae Cynllun Gweithredu Adfer Natur drafft wedi'i fabwysiadu gan APCE sy'n cael ei lenwi gan holl aelodau Partneriaeth Natur Leol Eryri. Mae PNLI Eryri wedi'i ailsefydlu'n llwyddiannus ac mae'n gweithio i weinyddu cyllid grant a chysylltu prosiectau ac arfer da.
2. Yn 2025, mabwysiadwyd Strategaeth Coed a Choetiroedd (SCaC) 100 mlynedd ar gyfer Eryri yn dilyn proses gyd-gynhyrchu helaeth. Mae'r SCaC yn cynnwys gweledigaeth ar gyfer y flwyddyn 2125, amcanion hyd at 2050 a rhywfaint o ganllawiau ar sut y bydd cynlluniau gweithredu 5 mlynedd yn cael eu cynhyrchu sy'n gweithio tuag at gyflawni'r weledigaeth a'r amcanion. Mae targedau'n canolbwyntio ar sicrhau bod 80% o goetir hynafol Parc Cenedlaethol Eryri yn cael ei adfer, ei warchod ac mewn cyflwr da erbyn 2125 a bod yr holl goed hynafol hysbys o dan reolaeth gadarnhaol erbyn y dyddiad hwnnw. Bydd gorchudd coed yn cynyddu i 30%, gyda 75% o'r coed a'r coedwigoedd hyn yn rhywogaethau brodorol.
3. Mae prosiect Coedwigoedd Glaw Celtaidd LIFE yn dod i ben yn 2027 ar ôl cyflawni'n llwyddiannus ei amcanion i reoli rhywogaethau ymledol, adfer coedwigoedd derw hynafol ac ailgyflwyno anifeiliaid pori i goetiroedd, mewn partneriaeth ag APCE, Coed Cadw, RSPB, Dŵr Cymru a CNC. Mae cyfnod cynllunio etifeddiaeth bellach ar waith i ddadansoddi dulliau a blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol.
4. Cyflawnodd prosiect Yr Wyddfa Ddi-Blastig (2022-24) waith helaeth, gan gynnwys: cynllun achredu a monitro busnesau di-blastig; gwaith ymchwil a phroffion ymyrraeth ochr yn ochr â'r Ganolfan Newid Ymddygiad ym Mhrifysgol Bangor; Bananacam; ymgyrchoedd newid ymddygiad gan gynnwys cynlluniau peilot cael gwared ar finiau; cynllun ail-lenwi dŵr; uwchgynhadledd amgylchedd ieuenctid COPA1 mewn partneriaeth â Cadwch Cymru'n Daclus; safoni casglu data mewn partneriaeth â Trash Free Trails.
5. Mae Swyddog Carbon APCE wedi cael ei recriwtio ac mae o yn ei swydd yn gweithio ar **Asesiad Risg Newid Hinsawdd (ANRH)** i lywio'r Cynllun Rheoli statudol sydd ar ddod (Cynllun Eryri 2026-2031) a sefydlu sylfaen dystiolaeth, ynghyd ag adroddiad Cyflwr y Parc (2025), ar gyfer strategaeth Addasu Eryri. Bydd y ARNH hwn yn canolbwyntio ar y gwendidau o ran Rhinweddau Arbennig Eryri. CG: mae'r Cyngor wedi sefydlu Bwrdd Newid Hinsawdd ac wedi penodi Rheolwr Rhaglen i arwain y gwaith. Mae'r gwaith ar lunio cynllun newid hinsawdd ar gyfer y Cyngor yn mynd rhagddo'n dda.
6. Mae APC Eryri wedi bod yn rhan o sawl prosiect o dan y **Rhaglen Gweithredu Mawndiroedd Cenedlaethol (RhGMC)** o 2020 hyd heddiw. Rydym hefyd wedi bod yn llwyddiannus gyda pedwar cynnig cystadleuol o dan y cynllun i fynd i'r afael â safleoedd y tu allan i ffiniau'r Parc ar Hiraethog, Y Berwyn, Pen Llŷn a Chaernarfon, trwy brosiectau Ymylon Eryri. Mae hyn wedi arwain at weithgareddau adfer ar 71 o safleoedd newydd, sy'n cwmpasu ardal o 7183ha. Mae'r gwaith hwn wedi cynnwys bron i 41km o ail-broffilio mawn, bron i 200km o flocio ffosydd, rheoli dŵr mewn dros 18km o geunentydd, 14ha o greu pyllau a gorchuddio mawn noeth, gosod seilwaith pori (e.e. ffensys, pibellau dŵr a chafnau) i hwyluso rheoli

pori dros 319ha, 92ha o dorri coed conwydd a rheoli ar ôl torri coed, a mynd i'r afael â dros 4113ha o gonwydd wedi'u hadfywio. Mae gan lawer o'r safleoedd hyn gamau adfer lluosog, felly dros y blynyddoedd rydym wedi ail-ymweld â 3614ha dros 26 o safleoedd. Mae cynllun RhGMC wedi'i adnewyddu tan fis Mawrth 2030 gan ganiatáu i APCE adolygu ein strategaeth mawndiroedd ein hunain.

7. Mae canllawiau ar gyfer 'Goleuo da: Canllawiau busnes a chymunedol' wedi'u cyhoeddi ac ar gael fel rhan o Brosiectau Nos ochr yn ochr â chynnydd sylweddol gyda busnesau a chymunedau yn yr ardal ar bwysigrwydd y **Warchodfa Awyr Dywyll**. Mae dogfen 'Canllawiau Cynllunio Awyr Dywyll Cymru Gyfan' wedi'i chyhoeddi rhwng Prosiectau Nos, Cyfoeth Naturiol Cymru a nifer o Awdurdodau Lleol ac wedi'i mabwysiadu gan Lywodraeth Cymru. Mae hyn yn berthnasol ar draws pob un o'r 22 Awdurdod Lleol.
8. Mae prosiectau **Treftadaeth Trefwedd Dolgellau** wedi cynnig cyfle i berchnogion eiddo cymwys dderbyn grant i atgyweirio adeiladau, adfer nodweddion pensaernïol coll ynghyd â dod â lloriau gwag yn ôl i ddefnydd economaidd. Amcan arall y fenter fu hyrwyddo ymwybyddiaeth o dreftadaeth y dref ac annog y gymuned ac ymwelwyr i gymryd mwy o ran yn eu treftadaeth ddiwylliannol. Mae 11 adeilad allweddol wedi cael eu cydnabod i'w gwella a'u cadw. Mae'r rhaglen hefyd wedi darparu llwyfan i brosiectau cymunedol ffurfio a datblygu, er enghraifft: Llwybrau Tref Dolgellau a Chardiau Post; Hyfforddiant 'Defnyddio Calch' a Llyfr 3 Dolgellau. Mae prosiectau cymunedol parhaus yn cynnwys arddangosfa ffotograffig; arddangosfa rheilffordd fodel Dolgellau; prosiect hanes llafar a gweledol; ap Dolgellau; prosiect murlun; taflen nyth y Gwenoliaid Duon; hanesion tai; bwrdd dehongli; a phrosiect drama.
9. Ers 2020, mae **Cynllun Partneriaeth Tirwedd y Carneddau** wedi bod yn hyrwyddo dyfodol cadarnhaol i'r Carneddau mewn cydweithrediad ag ystod eang o gymunedau, unigolion a sefydliadau, trwy gynyddu dealltwriaeth o'i hanes, ei thraddodiadau diwylliannol a'i bywyd gwyllt. Mae wedi bod yn gwarchod treftadaeth yr ardal trwy ddangos ffermio cynaliadwy sy'n amddiffyn cynefinoedd, rhywogaethau ac olion archaeolegol prin, a thrwy gofnodi enwau lleoedd ac atgofion. Dyma rai enghreifftiau o gyflawniadau'r dreftadaeth adeiledig: mae prosiect amddiffynfeydd yr Ail Ryfel Byd wedi nodi strwythurau, straeon a gwrthrychau heb eu cofnodi; mae prosiect LiDAR wedi nodi dros 1000 o safleoedd i'w hychwanegu at y cofnod archaeolegol; Arweiniodd cloddiadau archaeolegol at ddarganfod gwrthrychau newydd a gwell dealltwriaeth o dirwedd y Cyfnod Neolithig; Mae recordiadau hanes llafar wedi datgelu gwybodaeth newydd am sut y defnyddiwyd a sut y gweithiodd y dirwedd.
10. Dynodwyd **Tirwedd Llechi Gogledd-orllewin Cymru yn Safle Treftadaeth y Byd** gan UNESCO ar 28 Gorffennaf 2021. Mae'r safle'n cynnwys chwe ardal chwarelydda, a elwir yn 'rannau cydrannol', sydd i gyd naill ai o fewn neu'n union gerllaw ffin y Parc Cenedlaethol. **Mae llawer o bartneriaid** o Fforwm Eryri yn eistedd ar y nifer o weithgorau a gydlynir gan Gyngor Gwynedd i ddatblygu prif amcanion y Safle Treftadaeth y Byd.
11. Cwblhaodd Prifysgol Caerwynt brosiect mapio Tawelwch penodol yn Eryri rhwng 2020-2022. Mae astudiaethau canfyddiad wedi dangos bod **Tawelwch yn Rhinwedd Arbennig bwysig** o Eryri i drigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd. Mae'r canlyniadau hyn wedi'u hychwanegu at raglen Llysgenhadon Eryri ac wedi'u rhannu gyda'r Swyddog Awyr Dywyll a Chyfoeth Naturiol Cymru wrth iddynt gynhyrchu map Tawelwch i Gymru.

12. Yn 2025 dechreuodd rhaglen **Ffermio Bro** a roddwyd ar waith gan Lywodraeth Cymru. Fe'i gweinyddir gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri a Thirweddau Cenedlaethol Llŷn ac Ynys Môn, ac mae'n cefnogi prosiectau ffermio ar draws Tirweddau Dynodedig sy'n gwneud gwelliannau i natur a'r amgylchedd. Cyflwynir y rhaglen ar y cyd gan ffermwyr a chyrrff Tirweddau Dynodedig, sy'n gweithio gyda'i gilydd er mwyn:

- Canolbwyntio ar weithgareddau cydweithredol sy'n cwmpasu sawl fferm i gyflawni nod cyffredin
- Cynnal prosiectau sy'n cefnogi adferiad natur a chydnerthed ecosystemau
- Helpu busnesau fferm i ddod yn fwy cynaliadwy a chadarn
- Creu cyfleoedd i bobl fwynhau'r Tirweddau a'u treftadaeth ddiwylliannol.

Nod pob prosiect yw cynnal a gwella gwydnwch ecosystemau ac adferiad natur. Mae Ffermio Bro yn rhan o gam paratoi'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy, a bydd yr hyn a ddysgir yn arwain datblygiad yr haen gydweithredol.

RWAN, MAE ANGEN I NI:

- Gydlynu a chyflawni Cynllun Gweithredu Adfer Natur ar gyfer Eryri.
- Gefnogi gwaith yn y dyfodol i sicrhau ansawdd dŵr uwch ym mhob ardal o'r Parc Cenedlaethol.
- Arwain, cydlynu, eiriol dros a datblygu prosiectau partneriaeth ar gyfer adfer cynefinoedd ar raddfa dirwedd drwy sicrhau bod y Strategaeth Coed a Choetiroedd yn cael ei chydabod a'i chymhwyso gan bartneriaid lle bo'n briodol.
- Sicrhau rheolaeth barhaus a chyson o Rywogaethau Ymledol.
- Sicrhau y bydd yr Asesiad Risg Newid Hinsawdd yn cael ei ddefnyddio i arwain a diffinio blaenoriaethau ar gyfer APCE a'i bartneriaid cyflawni o ran cynllunio gweithredu hinsawdd blynyddol a'r Cynllun Datblygu Lleol (2026-2041), sydd hefyd yn cael ei adolygu.
- Adolygu'r Strategaeth Mawndir ar gyfer cam nesaf Rhaglen Gweithredu Mawndiroedd Cenedlaethol hyd at 2030.
- Cynnal asesiad cyflwr tir llwybrau troed ar Yr Wyddfa fel llinell sylfaen enghreifftiol i fonitro erydiad, effeithiau defnyddwyr a newid hinsawdd.
- Cwblhau'r Strategaeth Treftadaeth Ddiwylliannol ar gyfer Eryri i'w chynnwys yn y fersiwn ddiwygiedig o Gynllun Eryri yn 2026.

ADRAN B: IECHYD A LLESIANT ERYRI

AMCAN HIR-DYMOR: CYFLEOEDD I DDYSGU DRWY EIN TREFTADAETH, A GWELLA LLESIANT CORFFOROL A MEDDYLIOL A DIWYLLIANT BYWIOG

Pwrpas Statudol 2 y Parc Cenedlaethol: Hyrwyddo cyfleoedd i'r cyhoedd ddeall a mwynhau rhinweddau arbennig y Parc Cenedlaethol.

Rhwng 2020 a 2025, fe wnaethon ni weithio tuag at y canlyniadau canlynol:

- B1.** Mae'r Parc Cenedlaethol yn cael effaith bositif ar lesiant.
- B2.** Gall preswylwyr ac ymwelwyr gael mynediad at amrywiaeth o lwybrau yn y Parc Cenedlaethol sydd â'r nod o wella iechyd corfforol a meddyliol.
- B3.** Mae ein Rhinweddau Arbennig yn cael eu cydnabod a'u deall yn eang
- B4.** Cyflawnir opsiynau cynaliadwy ar gyfer parcio a chludiant.
- B5.** Mae ein cyfleusterau i ymwelwyr o ansawdd uchel ac yn sensitif i'r dirwedd.

RHAI UCHAFBWYNTIAU

1. **Cynllun Economi Ymweld Cynaliadwy** ar gyfer 2035 wedi'i gytuno trwy Femorandwm o Ddealltwriaeth rhwng APCE, CG a CBSC. Mae hyn yn darparu cyfeiriad strategol ar gyfer Sefydliadau Rheoli Cyrchfannau gan flaenoriaethu budd a lles pobl, amgylchedd, iaith a diwylliant Gwynedd ac Eryri. Mae'r egwyddorion arweiniol hyn ar gyfer yr economi ymwelwyr gynaliadwy wedi'u datblygu trwy enghreifftiau o arfer gorau ac ymgynghori helaeth - mae'r rhain wedi'u mabwysiadu'n swyddogol. Mae Partneriaeth rhwng y sectorau cyhoeddus, preifat a chymunedol wedi'i datblygu i greu Cynllun Gweithredu gyda'r nod o gyflawni'r egwyddorion cyffredinol.

2. Rhwng 2020 a 2024, buddsoddodd Llywodraeth Cymru (trwy Trafnidiaeth Cymru) dros £1.5 miliwn mewn **prosiectau trafndiaeth gynaliadwy**, gan gynnwys datblygu Rhwydwaith y Sherpa. Ers ailgynllunio ac ail-lansio'r gwasanaethau wedi'u hailwampio yn 2022, mae nifer y teithwyr ar rwydwaith Sherpa'r Wyddfa wedi codi'n gyson, gyda chynnydd o 79% o'i gymharu â'r cyfnod cyn Covid. Mewn gwirionedd, yn ystod haf 2024, cyrhaeddodd y niferoedd lefelau record, gyda chyfanswm o 72,296 o deithwyr yn defnyddio rhwydwaith bysiau Sherpa'r Wyddfa yn ardal Eryri ym mis Awst yn unig. Mabwysiadwyd Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru yn 2025 sy'n darparu gweledigaeth ar y cyd ar gyfer y dyfodol i bob awdurdod lleol a Phartner weithio tuag ati.

Mae Môr i'r Mae Mynydd / Coast to Valley yn brosiect Ffyniant Bro (FfB) Llywodraeth y DU a'r weledigaeth yw creu llwybr cerdded a beicio pellter hir, diogel, uniongyrchol a deniadol o Gyffordd Llandudno trwy Ddyffryn Conwy i Fetws-y-Coed, ochr yn ochr â gwelliannau i gysylltedd lleol

a chadernid rhag llifogydd. Mae Ffyniant Bro yn ariannu tri phrosiect, gan roi'r cyfle i gychwyn rhaglen fuddsoddi ar Lwybr Teithio Egnïol Arfordir i Ddyffryn a gwelliannau i gysylltedd a gwydnwch cyffredinol ledled Dyffryn Conwy.

3. **Tramper a mynediad**

Ar hyn o bryd mae'r Awdurdod yn darparu dau gerbyd trydan tebyg i dramper a cherbyd bygi trydan pedair olwyn oddi ar y ffordd ar gais drwy'r wefan. Mae'r rhain wedi bod yn boblogaidd iawn gydag amrywiaeth eang o ddefnyddwyr â gwahanol raddau o anabledau. Mae fideos hyrwyddo APCE ar gyfer mynediad i bob llwybr/llwybrau sy'n gyfeillgar i dramperiaid ar gael ar wefan APCE.

4. **Rhagnodi cymdeithasol**

Mae ystod eang o gamau gweithredu gan bartneriaid wedi digwydd o dan y pennawd rhagnodi cymdeithasol, dyma rai enghreifftiau yn unig:

→ **Lansiodd Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC)** ei strategaeth Rhagnodi Cymdeithasol ac Iechyd Gwyrdd yn 2021 gan ganiatáu i bob darparwr perthnasol gofnodi gweithgareddau mewn cofrestr a rennir i feddygon teulu ei defnyddio ledled Gogledd Cymru. Sefydlwyd cynlluniau rhagnodi cymdeithasol peilot ar sail dreial (Dyddiau Mercher Llesiant) yn y Parc Cenedlaethol trwy Eventbrite mewn partneriaeth ag ICC.

→ **PAA:** Mae rhaglen Iach ac Egnïol lwyddiannus wedi'i chyflwyno ochr yn ochr â thimau Iechyd Meddwl Cymunedol mewn dau awdurdod lleol, sy'n cwmpasu Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Maent wedi gweithredu prosiect rhagnodi cymdeithasol yn llwyddiannus gyda cherdded yn cael ei ddefnyddio fel triniaeth ar

gyfer afiechyd meddwl. Mae rhaglen Amser yn cynnig seibiannau am ddim i ofalwyr ifanc ac mae wedi'i chydlynu ag awdurdodau lleol a thimau iechyd rhanbarthol.

→ **CBSC:** Mae sawl partneriaeth wedi datblygu gan gynnwys gweithio'n agos gyda'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol (Tir Afon) a'r cynllun atgyfeirio yn fewnol, y tîm datblygu hamdden, y Gwasanaethau Cymdeithasol, Coleg Llandrillo a'r Bartneriaeth Awyr Agored. Mae partneriaid pellach, gan gynnwys grwpiau ADY, yn darparu ystod amrywiol o weithgareddau sy'n darparu ar gyfer amrywiaeth eang o boblogaethau. Mae sesiynau wythnosol ar gael mewn partneriaeth bellach. Mae'r cynllun yn parhau i ffynnu a thyfu.

→ **Dementia Actif** Gwynedd 14 dosbarth wythnosol ledled Gwynedd, rhai ohonynt o fewn ffiniau'r Parc, fel Dolgellau. Maent hefyd yn cynnal sesiynau Ffrindiau Dementia i gynyddu ymwybyddiaeth a lleihau stigma.

→ **EB:** Cyflawniad parhaus o brosiect Babi Actif, gan gynnwys sesiynau fel buggyfit, ysgolion coedwig, teithiau cerdded natur ac ati i famau beichiog a rhieni newydd yn eu hannog i fod yn egniol yn yr awyr agored.

Erbyn 2024, mae Ymddiriedolaeth Iechyd Bwrdd Iechyd Betsi Cadwalader wedi esblygu i greu Cymuned o Ddiddordeb Natur a Llesiant. Comisiynwyd adolygiad o Fframwaith Cymru ar gyfer Cynlluniau Rhagnodi Cymdeithasol.

5. **Mae Caru Eryri** yn gydweithrediad gwirfoddol rhwng APCE, Cymdeithas Eryri, y Bartneriaeth Awyr Agored, a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol. Fe'i cynlluniwyd i gyflwyno cynllun gwirfoddoli cynhwysfawr sydd â'r nod o reoli pwysau ymwelwyr yn y Parc Cenedlaethol. Mae'r fenter yn canolbwyntio ar amrywiol weithgareddau cadwraeth, gan

gynnwys casglu sbwriel, cynnal a chadw llwybrau troed, a glanhau traethau. Mae'r prosiect wedi rhedeg ers 2021 ac mae'n esblygu bob blwyddyn gan gyflwyno elfennau newydd fel sifftiau gyda'r nos, casglu sbwriel ar lwybr Sherpa hop-on-hop-off, mwy o lanhau traethau ar hyd arfordir Cambria, mwy o ddiwrnodau cynnal a chadw llwybrau troed, arweinwyr gwirfoddol, diwrnodau copa ychwanegol, presenoldeb cyfryngau cymdeithasol gwell, a stondin bwyd anifeiliaid yn ystod Marathon Eryri. Yn 2023, derbyniodd Caru Eryri gydnabyddiaeth genedlaethol, gan ennill gwobr Arwyr Sbwriel Tirnod a gynhaliwyd gan Keep Britain Tidy, mewn seremoni a gynhaliwyd yn Nhŷ'r Cyffredin.

Yn 2025, roedd 703 o bobl wedi cofrestru ar system gwirfoddolwyr Better Impact. Mae hyn yn cynnwys yr holl wirfoddolwyr i Caru Eryri a Wardeiniaid Gwirfoddol – mabwysiadwyd Better Impact yn 2021.

6. **Mae amrywiaeth o brosiectau wedi digwydd sy'n pwysleisio agweddau hanesyddol, diwylliannol a llenyddol yr ardal e.e. Eryri 70; yr arddangosfa Geiriau Diflanedig; "Fama" prosiect treftadaeth gymunedol yn seiliedig ar ganmlwyddiant cofeb Hedd Wyn; Prosiect Cartrefu, Ardudwy; mae CBSC wedi dechrau ar brosiect celf a archaeoleg cymunedol; Lles, Llonyddwch, Llechi (Llesiant, Tawelwch, Llechi) sesiwn ar y cyd rhwng Cyngor Gwynedd ac APCE a ddaeth â meysydd Llesiant, hanes a chelf ynghyd; llawer o ganghennau Tirwedd Llechi Safle Treftadaeth y Byd Gogledd Orllewin Cymru; Cynllun Partneriaeth Tirwedd y Carneddau a llawer mwy.**

7. **Datblygwyd gwefan newydd yr Awdurdod yn 2022, gyda defnydd o ddelweddau brand wedi'u hadnewyddu sy'n rhoi ymdeimlad cryfach o Rinweddau Arbennig Eryri. Mae gwybodaeth o ansawdd uchel yr Awdurdod am y Parc**

Cenedlaethol wedi arwain at gynnydd sylweddol yn y 'traffig' i'r wefan, yn enwedig trwy allweddeiriau wedi'u targedu, sy'n dangos bod ein cynulleidfa'n dibynnu arnom ni am wybodaeth gywir am Eryri. Trwy gychwyn cyfrif Tik Tok, mae cyrhaeddiad cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod yn parhau i dyfu ac yn parhau i fod yn berthnasol i gynulleidfaoedd newydd ac sy'n ehangu, yn ogystal â chyfres newydd o Bodlediadau sy'n tynnu sylw at waith Partneriaid ledled Eryri.

8. Mae Cynllun Llysgenhadon Eryri a lansiwyd ym mis Tachwedd 2020, yn rhoi cyfle unigryw i ddysgu am Rinweddau Arbennig y Parc Cenedlaethol a'r hyn sy'n gwneud Eryri yn lle eithriadol. Mae llysgenhadon yn chwarae rhan hanfodol wrth gyfoethogi profiad ymwelwyr a lleol Eryri. Mae hefyd yn llwyfan pwysig ar gyfer darparu negeseuon a gwybodaeth gyson a chywir am Eryri. I ddod yn llysgennad, gall unrhyw un gwblhau cyfres o fodiwlau hyfforddi ar-lein am ddim yn seiliedig ar Nodweddion Arbennig y Parc Cenedlaethol, prosiectau proffil uchel yn ogystal ag eraill fel Twristiaeth Gynaliadwy. Mae'r holl fodiwlau'n arddangos cynnwys cyfoethog ac amrywiol a gyfrannwyd gan Awdurdod y Parc Cenedlaethol, arbenigwyr lleol, artistiaid a beirdd. Erbyn 2025, mae dros 1300 o Lysgenhadon. Mae gan Gyngor Gwynedd a Chyngor Conwy eu cynlluniau Llysgenhadon eu hunain hefyd i ddysgu hyd yn oed mwy am yr ardal.
9. Mae Heddlu Gogledd Cymru wedi sefydlu Partneriaeth Diogelwch Awyr Agored Gogledd Cymru, sy'n fforwm pwysig ar gyfer deialog gyda thimau Achub Mynydd a gwasanaethau brys, yn ogystal ag Eryri Bywiol, CNC a'r YG. Mae dull Partneriaeth o ymdrin â throeddau parcio, ymddygiad gwrthgymdeithasol a gweithredoedd anghyfreithlon eraill yn cael ei fynd i'r afael â thrwy secondio Swyddog Heddlu o HGC

i Awdurdod y Parc Cenedlaethol am 2 flynedd o 2024 ymlaen.

10. Ers lansio Cynllun Yr Wyddfa gwreiddiol yn 2018, mae'r cynllun rheoli ar gyfer y mynydd, a ysgrifennwyd ar y cyd gan Bartneriaeth Yr Wyddfa, wedi gwasanaethu fel fframwaith allweddol ar gyfer gofalu am un o dirweddau mwyaf eiconig Cymru. Fodd bynnag, wrth i heriau fel newid hinsawdd, dirywiad bioamrywiaeth, a phwysau cynyddol nifer yr ymwelwyr ar yr amgylchedd a chymunedau lleol barhau i ddwysáu, mae esblygiad y Cynllun wedi dod yn hanfodol. Yn 2025, cynhaliodd Partneriaeth Yr Wyddfa adolygiad llawn o'r Cynllun gwreiddiol, gyda'r nod o adnewyddu ei weledigaeth, ei flaenoriaethau a'i gamau gweithredu. Mae'r broses hon wedi bod yn un drylwyr gydweithredol, gan ymgysylltu ag ystod eang o leisiau - o staff y Parc Cenedlaethol a sefydliadau partner i blant ysgol ac aelodau'r gymuned leol. Mae ymdrech newydd ar y cyd ac ymrwymiad newydd i'r mynydd wedi'i fabwysiadu ac mae'n parhau i ymdrechu i reoli'r Wyddfa yn gynaliadwy.

RWAN, MAE ANGEN I NI:

- Ddatblygu trothwyon mewn perthynas ag effeithiau ymwelwyr ar yr amgylchedd a'r dirwedd er mwyn llywio rheoli ymwelwyr.
- Ffurfioli gweithgor neu bartneriaeth aml-sefydliad hirdymor i gydlynu rheolaeth gwaith llwybrau, cytuno ar arferion gorau, gwneud y broses gynllunio yn fwy effeithlon a meithrin dyfodol cynaliadwy i weithlu medrus.
- Barhau i weithio gyda chymunedau, defnyddwyr a phartneriaid a sicrhau ein bod yn defnyddio adnoddau'n effeithlon ac yn blaenoriaethu llwybrau cylchol, cysylltiadau cymunedol, a chyfleoedd aml-ddefnyddiwr.
- Barhau â'r momentwm a ddechreuwyd ochr yn ochr â'r Ganolfan Newid Ymddygiad ym Mhrifysgol Bangor yn ogystal ag ehangu cwrdd Cynllun Busnes Yr Wyddfa Ddi-blastig o ran sbwriel a llygredd plastig untro.
- Parhau i weithio mewn Partneriaeth i liniaru problemau parcio ac eiriol dros atebion strategol.
- Parhau i sefydlu partneriaethau ymrwymedig i sicrhau bod digon o refeniw i gynnal y gofyniad trafndiaeth gyhoeddus, a bod trafndiaeth gyhoeddus yn parhau i wella i'r lefel a ddisgwylir gan drigolion ac ymwelwyr.
- Barhau i weithio mewn Partneriaeth i flaenoriaethu camau gweithredu ar gyfer Eryri pe bai Ardoll Ymwelwyr yn cael ei chyflwyno yn yr ardal yn y dyfodol.
- Sicrhau dull cydlynol a chyson ar gyfer rheoli digwyddiadau wedi'u trefnu'n gynaliadwy gan bob Partner cyfrifol.
- Barhau i ddatblygu cynlluniau ar gyfer sefydlu Fforwm Ieuenctid ar gyfer Eryri.
- Bydd 'grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol' yn cael eu diffinio a pholisi'n cael ei greu ar draws yr Awdurdod ar gyfer monitro llwyddiant yn y dyfodol.

ADRAN C: CYMUNEDAU AC ECONOMI ERYRI

AMCAN HIR DYMOR: LLE GWYCH I DDATBLYGU, BYW A GWEITHIO

Dyletswydd y Parc Cenedlaethol trwy gyflawni'r pwrpasau statudol: Ceisio meithrin

lles economaidd a chymdeithasol cymunedau lleol yn y Parc Cenedlaethol

Rhwng 2020 a 2025, fe wnaethon ni weithio tuag at y canlyniadau canlynol:

- C1.** Mae iaith, diwylliant a threftadaeth Eryri yn cael ei dathlu, ei gefnogi a'i gryfhau.
- C2.** Mae swyddi a chyfleoedd yn annog pobl i ymgartrefu yn yr ardal.
- C3.** Rydym yn gweithredu atebion ar gyfer tai fforddiadwy i'w prynu a'u rhentu
- C4.** Cefnogir cymunedau lleol i ffynnu ym mhob agwedd ar lesiant

RHAI UCHAFBWYNTIAU:

1. Iaith

Sefydlwyd Grŵp Tasg a Gorffen Enwau Lleoedd APCE ym mis Hydref 2020 i ddatblygu methodoleg ar gyfer diogelu a hyrwyddo enwau lleoedd. Cydweithiodd y Grŵp ar y gwaith hwn gyda Chomisiynydd y Gymraeg, Cadw a Chomisiwn Brenhinol Henebion Cymru, yn ogystal ag arbenigwyr unigol. Yn 2022, penderfynodd Awdurdod y Parc Cenedlaethol fabwysiadu'r enwau **Eryri ac Yr Wyddfa yn swyddogol ym mhob iaith**. Mae'r penderfyniad hwn wedi ysgogi camau tebyg gan gyrff cenedlaethol eraill ac wedi ysbrydoli gwell ymwybyddiaeth o enwau lleoedd Eryri a'u harwyddocâd diwylliannol. Mabwysiadwyd egwyddorion ar gyfer ymdrin ag enwau lleoedd gan APCE, ac mae enwau llynnoedd Eryri bellach wedi'u safoni a byddant yn cael eu mabwysiadu gan yr Arolwg Ordians yn eu mapio yn y dyfodol. Mae Comisiynydd y Gymraeg yn gweithio mewn partneriaeth ag APCE i safoni enwau lleoedd a fydd yn arwain at gysondeb yn enwau copaon Eryri maes o law. Mae'r fenter yn cyd-fynd ag ymdrechion ehangach i ddiogelu a dathlu enwau lleoedd cynhenid a brodorol ledled y byd, gan osod Eryri fel rhan o fudiad rhyngwladol blaengar.

Mae Cyngor Gwynedd wedi nodi'r **prosiect Enwau Lleoedd Brodorol Cymraeg** fel prosiect blaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor. Mae'r rhaglen waith yn rhoi sylw i enwau'r Cyngor, enwau tai, enwau strydoedd, ystadau tai ac ystadau diwydiannol, pentrefi ac aneddiadau a nodweddion daearyddol yn ogystal â cheisio dylanwadu ar bartneriaid allanol. Mae Cyngor Gwynedd wedi mabwysiadu'r enw Cymraeg yn swyddogol ym mhob un o'i weithrediadau.

Sefydlwyd Fforwm **Iaith Gwynedd** sy'n fforwm i bartneriaid allweddol ddod ynghyd i drafod materion yn ymwneud â'r iaith Gymraeg. Datblygwyd map digidol o weithgareddau cymdeithasol cyfrwng Cymraeg sydd ar gael yng Ngwynedd

2. Cynhwysiant

Mae ystod eang o gamau gweithredu gan bartneriaid wedi digwydd o ran ehangu cynhwysiant, dyma rai enghreifftiau yn unig:-

- Mae **Tîm Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BC PHT)** yn parhau i godi ymwybyddiaeth ymhlith cymunedau sydd 'angen cael eu cyrraedd' am fanteision lles ymgysylltu â manau gwyrdd a glas, eu deall a chyfrannu at eu cadwraeth ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r holl staff wedi cael eu hannog i gofrestru a chwblhau modiwlau Llysgenhadon Eryri.
- Mae **CESS** yn gweithio gydag amrywiaeth o grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol fel gwirfoddolwyr, gan gynnwys pobl ifanc, pobl sy'n gwella o amrywiaeth o broblemau, pobl sy'n cael eu hatgyfeirio gan y gwasanaeth prawf neu'r heddlu, a phobl â heriau iechyd meddwl neu gorfforol cymhleth. Maent wedi buddsoddi mewn datblygiad parhaus o weithdrefnau a hyfforddiant diogelu a rhaglen hyfforddi achrededig sydd wedi'i chynllunio i fod yn hygyrch i bawb.
- **Caru Celf** – prosiect celfyddydau gweledol mewn partneriaeth ag Urdd Conwy – yn ymgysylltu â phobl ifanc yn Nolwyddelan. Thema'r prosiect oedd 'Conwy y dyfodol' gyda phynciau'n cynnwys pensaernïaeth, technoleg, trafndiaeth, geiriau, diwylliant Cymru ac ynni cynaliadwy.

- **PAA:** Mae prosiectau fel Antur y Ferch Hon a rhaglenni gwaith cynhwysol yn canolbwyntio ar hwyluso mynediad a chefnogaeth i grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol mewn gweithgareddau awyr agored. Mae clybiau cynhwysol sy'n cael mynediad at gefnogaeth trwy'r rhaglen Cymorth i Glybiau yn gweithio'n benodol gyda grwpiau anabl i gael mynediad at weithgareddau awyr agored; Cycle Power, SEAS Sailability. Mae gwaith parhaus ar fynediad corfforol i leoliadau/adnoddau naturiol ar gyfer defnyddwyr cadeiriau olwyn, er enghraifft y pontŵn yn Llanberis, a mynediad i gaiacs ar yr Afon Dwryd.
- **PAA:** Gweithio drwy bartneriaeth Caru Eryri i gynyddu cyfleoedd o ran lleoliadau a graddio ffisegol i annog gwirfoddolwyr o wahanol gymunedau lleol, pobl o wahanol alluoedd a defnyddio cysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus i sesiynau i gynnwys pobl nad ydynt yn defnyddio ceir. Mae rhaglen Datblygu Cymunedol yn darparu sesiynau'n rheolaidd sydd wedi'u targedu'n benodol at gymunedau heb gynrychiolaeth ddigonol, trwy leihau'r rhwystr i gyfranogiad, trwy gostau â chymhorthdal, offer a thargedu gwahanol ardaloedd. Mae rhaglen Llwybrau at Gyflogaeth yn gweithio'n benodol gyda grwpiau targed (NEETS) gan annog defnyddio gweithgareddau awyr agored i wella hyder ac ennill sgiliau cyflogadwyedd.
- **CBSC:** wedi gallu gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu nifer o weithgareddau dan do ac awyr agored sy'n cynnwys sesiynau ffitrwydd cyffredinol mewn canolfannau; Hybiau Cymunedol – ffitrwydd a chwaraeon ar garreg y drws; gweithgareddau awyr agored (dringo dan do, gweithgareddau dŵr, Nofio Diogel yr RNLI, beicio trydan, beicio mynydd, padl-fyrddio, crefft y gwyllt a chyfeiriannu; gweithgareddau

chwaraeon ar ôl ysgol). Mae dros 2000 o bobl yn elwa'n rheolaidd, gan fynychu hyd at 3 sesiwn yr wythnos, yng nghefn gwlad Conwy gyda dros 50 o sesiynau'r wythnos ar gael.

DIGIDOL

Cafwyd cyllid gan CBSC i ddatblygu menter Trefi Clyfar ym Metws-y-Coed trwy bwyntiau mynediad Wi-Fi am ddim ychwanegol i gasglu data i ddeall nifer yr ymwelwyr, patrymau ymwelwyr a lleoliadau preswyllo yn well, o ble mae ymwelwyr yn dod, am ba hyd maen nhw'n aros ac ati.

Mae CG yn gweithio gydag Uchelgais Gogledd Cymru i ddatblygu a gwireddu cynlluniau'r Rhaglen Ddigidol.

Mae CG hefyd yn gosod offer Trefi Clyfar yng nghanolfannau mawr y sir, yn ogystal ag annog a hwyluso buddsoddiadau masnachol Openreach yn y sir.

SGILIAU

Mae **Coleg Glynllifon** wedi dechrau Fframwaith Prentisiaeth mewn Cadwraeth Amgylcheddol Lefel 2. Mae 3 opsiwn o fewn y brentisiaeth: Cadwraeth Amgylcheddol, Mynediad a Hamdden neu Afonydd, Arfordiroedd a Dyfrffyrdd. Mae prosiectau o fewn y Parc wedi dangos diddordeb mewn gosod gweithwyr ar y brentisiaeth.

CBC: Parhau i ymgysylltu â busnesau lleol yn uniongyrchol a thrwy sianeli cyfathrebu i gefnogi'r economi leol. Drwy weithio mewn partneriaeth a rhwydweithio, annog ymgysylltiad rhwng busnesau i gefnogi'r gadwyn gyflenwi leol. Derbyniwyd cyllid CRF i ddatblygu cyfeiriadur busnes ar-lein i gefnogi defnydd lleol B2B a B2C.

Drwy grant Cymorth Busnes Conwy, mae'r Cyngor yn parhau i gefnogi busnesau lleol gyda phrosiectau twf gan gynnwys datblygu busnes a hyfforddiant sgiliau. Maent hefyd yn gweithio gyda phartneriaid allweddol i gefnogi a hyrwyddo cyflogaeth a hyfforddiant, fel Hwb Cyflogaeth Conwy, yr Adran Gwaith a Phensiynau, Gyrfaedd Cymru, a chynhaliodd Cymru'n Gweithio Ffair Swyddi i dynnu sylw at ystod eang o gyfleoedd sydd ar gael.

Bydd cynllun Ffermio Bro yn helpu i gefnogi ffermwyr yn Eryri i arallgyfeirio ac ymdopi â heriau newid hinsawdd a'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy newydd.

CG: Cefnogaeth i fusnesau lleol i arallgyfeirio a datblygu i'r dyfodol; Cefnogaeth i drigolion ddychwelyd i'r gwaith a chael y sgiliau i gynyddu eu potensial i ennill incwm. Mae 39 o brosiectau o bob cwr o Wynedd wedi'u dewis i dderbyn cyllid o Gronfa Ffyniant a Rennir (CFfRh) y DU yn 2024-5.

Bydd Cynllun Economi Ymwelwyr Cynaliadwy Gwynedd ac Eryri 2035 yn fodd o flaenoriaethu anghenion sgiliau ar gyfer y sector economi ymweld ar draws yr ardal drwy'r Bartneriaeth a'r Cynllun Gweithredu. Gan weithio ochr yn ochr â phartneriaid yn y byd academaidd, hyfforddiant a busnes i gefnogi prosiectau a nodwyd yn y Cynllun Gweithredu blynyddol. Mae pecynnau hyfforddi pwrpasol llwyddiannus wedi'u cyflwyno o dan elfen Strategaeth Gyfathrebu'r Bartneriaeth mewn hyrwyddo cyfryngau cymdeithasol; defnyddio AI; yr iaith a'r diwylliant Cymraeg; trefnu digwyddiadau'n gynaliadwy; diogelwch awyr agored ac Egwyddorion Antur Glyfar.

Mae gan **APCE, YG a CNC** gynllun ar y cyd i ddarparu hyfforddiant arbenigol i gontractwyr lleol ar ddatblygu sgiliau 'pitsio'. Cwrs llwyddiannus sy'n cynyddu argaeledd ymgynghorwyr ar gyfer

y bartneriaeth, gan ddarparu hyfforddiant i fusnesau lleol, a chyfleoedd i fusnesau lleol. Rhan bwysig o'r cwrs oedd yr elfen o godi ymwybyddiaeth o weithio o fewn Parc Cenedlaethol ac ardaloedd gwarchoddedig yn gyffredinol.

Sgiliau traddodiadol: Cwrs gosod crawiau llechi 2024. Mae'r holl gyrsiau wedi bod yn llawn, gyda 24 o bobl wedi'u hyfforddi. Cafwyd adborth cadarnhaol gyda llawer yn awyddus i fynychu hyfforddiant pellach yn y dyfodol.

Medi 2024:

- 1 x cwrs Effeithlonrwydd mewn Adeiladau Traddodiadol (20 o bobl)
- 1 x cwrs plastro a phwyntio calch (8 o bobl)

Mae'r hyfforddiant hwn yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru, drwy Dirweddau Cynaliadwy Lleoedd Cynaliadwy, i wella cyflwr Ardaloedd Cadwraeth Eryri. Cynigiwyd hyfforddiant pellach mewn:

- **Waliau cerrig sych**
- **Uwchsgilio o leiaf un contractwr codi waliau, i ddod yn hyfforddwr**
- **Triniaethau ffenestri a thoeau traddodiadol**

PAA: Mae rhaglen hyfforddeion yn gweithio'n benodol gyda phobl ifanc sy'n byw mewn cymunedau lleol – uwchsgilio a mentora i ennill cymwysterau i fynd ymlaen i weithio yn y diwydiant awyr agored. Rhaglen Cymorth Clybiau; yn darparu cefnogaeth i wirfoddolwyr mewn clybiau cymunedol sy'n cynnig mynediad rheolaidd i weithgareddau i bobl yn y gymuned leol. Mae gwirfoddolwyr yn ennill cymwysterau i wella darpariaeth clybiau

chaniatáu mwy o fynediad i gymunedau lleol i weithgareddau awyr agored i wella eu hiechyd corfforol a meddyliol.

Mae'r cynllun Ceidwaid Ifanc Eryri wedi ailgychwyn ac mae'n cynnal sesiynau rheolaidd i Bobl Ifanc ar draws yr ardal gan dargedu gwahanol sgiliau. Mae'r cynllun yn esblygu i gynnwys hyfforddi Arweinwyr Ifanc, gan annog pobl ifanc i gymryd cyfrifoldeb a chynyddu eu hyder.

TAI

Mae Galluogwyr Tai Gwledig wedi cynnal arolygon o anghenion tai ar gyfer sawl cymuned, gan gynorthwyo i ddarparu tai fforddiadwy gan ddatblygwyr preifat a Chymdeithasau Tai. Cynhaliwyd ymchwil hefyd i asesu effaith ail gartrefi a llety gwyliau tymor byr, gan ddod i'r casgliad bod angen gweithredu i amddiffyn cymunedau Eryri. Rhoddodd newidiadau i ddeddfwriaeth gynllunio gyfle i reoli'r defnyddiau hyn trwy **Gyfarwyddyd Erthygl 4**. Daeth hyn i rym ar 1 Mehefin 2025. Mae APCE wedi mabwysiadu Canllawiau Cynllunio Atodol ar gyfer rheoli'r defnydd o anheddau fel cartrefi gwyliau. Bydd monitro effaith y newidiadau hyn yn llywio adolygiad y Cynllun Datblygu Lleol.

Ar y cyd â CG a Tai Teg, anfonodd APCE nodyn briffio i gynghori Broceriaid Morgeisi/Ymgynghorwyr Ariannol ar argaeledd morgeisi ar gyfer safleoedd tai fforddiadwy gyda Chytundebau Adran 106. Mae Tai Teg wedi parhau â thrafodaethau gyda LIC a benthycwyr ac mae ganddo bellach restr o fenthycwyr posibl ar ei wefan www.taiteg.org.uk.

Mae APCE wedi ariannu cynllun grant gyda chyfraniadau ariannol cymudol o gytundebau Adran 106. Mae'r cynllun yn cael ei redeg gan CBSC ac mae ar gyfer adnewyddu tai gwag gan brynwyr tro

cyntaf. Hefyd gyda chyfraniadau ariannol cymudol o gytundebau Adran 106, mae APCE yn cyfrannu arian i CG ar gyfer prynu anheddau a fydd ar gael fel tai rhent canolradd, fforddiadwy, lleol.

Mae APCE wedi gwneud defnydd pellach o symiau cymudol, trwy ariannu Swyddog Tai Cymunedol ar gyfer ardal Penmachno. Mae'r rôl yn ceisio dod o hyd i atebion arloesol i ddarparu tai dan arweinyddiaeth y gymuned, gyda'r nod hirdymor o ddarparu tai fforddiadwy i gymuned ardal Machno.

CRONFA CYMUNEDAU ERYRI

Mae APCE wedi creu rôl Swyddog Ymgysylltu â'r Gymuned i sicrhau cysondeb ar draws yr Awdurdod wrth gysylltu ac ymgysylltu â phrosiectau gyda chymunedau Eryri. Mae'r Swyddog wedi cyfarfod â Chlercod Cynghorau Cymuned yn y Parc Cenedlaethol i sicrhau bod ganddynt bwynt cyswllt ac fel cyfle i rannu gwybodaeth am waith yr Awdurdod. Maent hefyd yn gweinyddu **Cronfa Cymunedau Eryri** sy'n cefnogi cymunedau yn ac o amgylch Eryri i ddatblygu a chyflawni prosiectau sy'n gysylltiedig â'r themâu canlynol:-

- seilwaith gwyrdd
- mynediad hamdden gwell ar gyfer iechyd a lles
- cynhyrchu ynni gwyrdd
- gwelliannau amgylcheddol lleol fel rheoli sbwriel a gwastraff
- datblygu cymunedol
- ffyniant yr iaith Gymraeg
- datgarboneiddio

Sefydlwyd y gronfa drwy gytundeb rhwng Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri a Llywodraeth Cymru yn 2021. Ers hynny, mae dros £400,000 wedi'i fuddsoddi i gefnogi amrywiaeth o brosiectau ar draws yr ardal. Gweler rhai enghreifftiau yma.

Mae Strategaeth Ymgysylltu â'r Gymuned newydd yn cael ei datblygu yn seiliedig ar egwyddorion cyd-gynhyrchu ac Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd yng Nghymru (2011). Bydd hyn yn destun ymgynghoriad yn yr adolygiad o Gynllun Eryri a'i ymgorffori yn y cynllun rheoli newydd.

LLESIAINT CYMUNEDOL

Mae prosiectau ledled yr Awdurdod fel Caru Eryri, Yr Ysgwrn, Cynllun Partneriaeth Tirwedd y Carneddau, Cynllun Treftadaeth Ddiwylliannol Harlech ac Ardudwy, Ffermio Bro, a Phartneriaeth Natur Leol Eryri i gyd yn cynnig amrywiaeth eang o gyfleoedd i bobl gymdeithasu, ymgysylltu â threftadaeth a chadwraeth a chymryd rhan ynddynt drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r cyfleoedd hyn yn cynnwys gwirfoddoli, datblygu sgiliau, gweithgareddau a digwyddiadau.

Mae llawer o bartneriaid yn cynnig enghreifftiau rhagorol o ddigwyddiadau a gweithgareddau i gefnogi amgylchedd, iaith a diwylliant yr ardal, megis: Caiff gweithgareddau Coed Cadw eu hyrwyddo'n ddwyieithog ac maent yn gallu darparu ar gyfer dysgwyr Cymraeg. Anogir staff i ddysgu neu wella eu Cymraeg, gyda'r nod o wella sgiliau iaith Gymraeg y staff trwy amrywiol fentrau mewnol a chefnogaeth gan ddarparwyr dysgu.

YNGC: Mae nhw'n cynnal digwyddiadau a gweithgareddau dwyieithog, gan gynnwys teithiau cerdded a sgysiau ac yn cynnig cyfleoedd anffurfiol i sgwrsio yn y Gymraeg mewn tasgau gwirfoddol a digwyddiadau cyhoeddus/cymdeithasol.

RŴAN, MAE ANGEN I NI:

- Ymgynghori ar a datblygu Strategaeth Ymgysylltu â Chymuned Eryri fel rhan o adolygiad Cynllun Eryri 2025-6. Datblygu ac ehangu gwaith Partneriaeth Gwynedd ac Eryri 2035.
- Ddefnyddio'r gwaith eithriadol sydd eisoes wedi'i gwblhau fel ysbrydoliaeth, parhau i hyrwyddo dealltwriaeth, mwynhad a gwarchod yr iaith a'r diwylliant Cymreig.
- Ystyried pa ffyrdd pellach sydd yna i ddiogelu enwau lleoedd Cymru.
- Ddatblygu ac ehangu gwaith Partneriaeth Gwynedd ac Eryri 2035 i sicrhau cydbwysedd gwell i gymunedau yn y sector Twristiaeth.
- Barhau i esblygu ac ehangu darpariaeth ystod amrywiol o weithgareddau sy'n gwella cynlluniau lles pobl mewn Partneriaeth ar draws Eryri.
- Gynnal a gwella'r rhaglen Gwirfoddoli lwyddiannus drwy nodi grwpiau penodol i ymgysylltu â nhw yn nhymor y Cynllun nesaf.

> BE' SY'N DIGWYDD RWAN?

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi cipolwg ar rai o'r pethau anhygoel sydd wedi bod yn digwydd dros y pum mlynedd diwethaf i gyflawni Cynllun Eryri. Mae hwn wedi bod yn gyfnod heriol annisgwyl gyda Phandemig Covid-19 yn golygu ein bod ni i gyd wedi dysgu byw a gweithio'n wahanol. Serch hynny, parhaodd Fforwm Eryri i gyfarfod, ac mae gweithio mewn Partneriaeth wedi ffynnu. Mae rhai o'r enghreifftiau yn yr adroddiad hwn yn dangos beth sy'n bosibl pan fyddwn yn addasu ac yn dod at ein gilydd i rannu syniadau a chyflawniadau.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym hefyd wedi bod yn paratoi [adroddiad Cyflwr y Parc](#). Mae hwn yn gasgliad o'r wybodaeth ddiweddaraf am Eryri, gan ddadansoddi a mesur y sefyllfa bresennol yn y Parc Cenedlaethol. Mae hefyd yn cyflwyno cyfleoedd a heriau posibl yn y dyfodol y mae'r Parc Cenedlaethol yn eu hwynebu, boed hynny o ran yr amgylchedd, cynhyrchu ynni, poblogaeth neu reoli ymwelwyr.

Yn ogystal â'r camau gweithredu a nodwyd yma a fydd yn cael eu cario i mewn i'r Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol newydd, mae Adroddiad Cyflwr y Parc wedi nodi pum blaenoriaeth lefel uchel. Sef:

- Gweithio mewn partneriaeth i gynyddu amrywiaeth a helaethrwydd byd natur a gwella gwytnwch ecolegol ledled Eryri.
- Cydweithio ar draws y Parc Cenedlaethol i gefnogi cymunedau cadarn a ffyniannus.
- Ymateb i'r argyfwng hinsawdd gydag arloesedd ac uchelgais.
- Annog mynediad diogel a chyfrifol i natur a llesiant i drigolion ac ymwelwyr fel ei gilydd.
- Sicrhau bywiogrwydd parhaus yr iaith Gymraeg, diwylliant a threftadaeth yr ardal.

Rydym wedi bod yn cynnal cyfres o Symposia drwy gydol 2025-6 lle rydym wedi bod yn craffu ar y blaenoriaethau hyn, yn casglu tystiolaeth ac yn gofyn am farn pobl ar sut i symud ymlaen.

Yn 2026, byddwn yn paratoi Cynllun Rheoli newydd ar gyfer y Parc Cenedlaethol ac yn cynnal cyfres o ddigwyddiadau a chyfleoedd i ystyried sut olwg fydd ar ddyfodol Eryri. Ein nod yw trafod yn fanwl beth ddylai ein rhaglen waith fod dros y pum mlynedd nesaf, a sut rydym yn cyflawni'r dyfodol hwnnw gyda'n gilydd. Ein nod yw rhoi cyfle i bawb sydd â diddordeb mewn gofalu am y Parc Cenedlaethol greu'r strategaeth orau bosibl ar gyfer yr hyn yr ydym i gyd am ei gyflawni. Os ydych chi am gymryd rhan, cysylltwch â ni cynllun@eryri.llyw.cymru

